

Možnosti využití poezie při práci se čtenářem v knihovnách [1]

Autor:

- [TIMPLOVÁ, Johana](#) [2]

Číslo:

- [2018, ročník 27, číslo 4](#) [3]

Rubrika:

- [Trendy v knihovnách](#) [4]

Klíčová slova:

- [poezie](#) [5], [veřejné knihovny](#) [6]

Redakční poznámka: Následující text je výtahem z písemné závěrečné maturitní práce studentky oboru Informační služby ze [Střední školy obchodu, služeb a řemesel v Táboře](#) [7]. Tyto práce zpracovávají studenti ve 4. ročníku. Vedle práce s odborným textem a informačními prameny si i prakticky vyzkouší i realizaci navržené činnosti, nejčastěji akce v knihovně, ale i průzkumy mezi čtenáři či analýzy knihovnických činností, služeb, nových nástrojů apod.

Bibliografický záznam původní práce:

TIMPLOVÁ, Johana. Možnosti využití poezie v knihovnách při práci se čtenářem. Tábor, 2018. 35 s. Maturitní práce. Střední škola obchodu, služeb a řemesel a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky, Tábor, Bydlišského 2474. Vedoucí práce PhDr. Daniela Novotná.

Závěrečná maturitní práce s názvem *Možnosti využití poezie v knihovnách při práci se čtenářem* se zabývá poezií, poetoterapií, jejími zásadami a technikami, konkretizuje psychologický efekt poezie na čtenáře, poukazuje na dnešní možnosti práce s poezií jako literárním žánrem a dále popisuje tři základní vyčleněné kategorie čtenářů – děti, dospělí a seniory.

Cílem maturitní práce bylo přiblížit poezii, její historii, její četnost v knihovnách a knihovnický důraz na poezii, protože bývá často opomíjeným a zanedbávaným literárním žánrem.

V práci je věnována pozornost poetoterapii, kterou rozumíme využívání poezie k pozitivnímu ovlivnění prožívání a jednání člověka, v užším smyslu pak systematické terapeutické působení na psychicky, somaticky a sociálně narušené jedince.

Důležitou částí práce bylo zmapování psychologického efektu na čtenáře. Poezie má na člověka mocný citový vliv a stejně jako jiné druhy umění působí náladotvorně – ovlivňuje tedy lidskou psychiku. Jejím hlavním posláním je působit na naše estetické vnímání. Poezie má – podobně jako hudba (ta bývá v poetoterapeutických technikách také hojně využívána) – schopnost vyvolávat asociace a představy.

Lidé často uvádějí, že poezii nerozumějí, proto ji ani nečtou, ani nevyhledávají. Velké procento těchto lidí se však soustředí pouze na okrajové vyznění díla a nesnaží se proniknout do celkového konceptu

básně a naslouchat jejímu smyslu vnitřně.

Když budeme mluvit o vztahu čtenáře k poezii obecně, zopakujeme již zmíněné, a to, že poezie nebývá příliš opěvovaným literárním žánrem – naopak, je žánrem spíše dosti zanedbávaným. Z nejrůznějších čtenářských průzkumů vyplývá, že na nejvyšších příčkách žebříčků se drží hlavně naučné knihy, česká a zahraniční beletrie a bestsellery. Poezie se skrývá někde v hlubinách čtenářského světa. Uvádí se, že polovina dospělých obyvatel ČR poezii nikdy nečetla.

Ve výzkumu v rámci práce byl však poměrně překvapivým faktorem současný stav užití poezie v knihovnách. Poetické akce, besedy a festivaly bývají na programech nejedné knihovny a jedná se o události oblíbené a hojně navštěvované. Krásným příkladem knihovnické práce s poezií je třeba Krajská knihovna Pardubice a jejich pravidelné akce s poetoterapeutickými prvky s názvem *Poezie pod klenbou*. Dále je to například beseda s názvem *Nebojte se poezie* v Městské knihovně v Praze nebo festival *Den poezie*, který se každoročně odehrává v desítkách měst po celé České republice.

Jelikož každá čtenářská kategorie má trochu jiné informační potřeby a specifika, je nutné s poezií pracovat na odlišných bázích. Děti určitě ocení hry spojené s poezií, např. tzv. poetry hunt – nakreslí se mapa, děti se rozdělí do dvou skupin, do zvláštních krabiček nebo obálek vložíme útržky básní a sladkou odměnu a poschováváme je po knihovně, po zahradě. Kdo najde víc útržků básní a zvládne je následně složit dohromady, je vítěz. Dospělé by naopak mohly zajímat různé formy poetoterapie, například zmíněné oživení hudbou.

Pro praktickou část maturitní práce byla vybrána věková kategorie seniorů. Beseda byla koncipována pouze jako krátký přednes děl čtyř autorů poezie. Jednalo se o dva české básníky – o Jaroslava Seiferta (poetismus) a Vladimíra Holana (meditativní lyrika) – a o dva básníky zahraniční – o Walta Whitmana (civilismus) a Jeana Arthura Rimbauda (dekadence a symbolismus). Od každého z autorů se předčítaly dvě básně.

Přítomní posluchači hned vycítili výrazný rozdíl mezi prvními dvěma autory – zatímco J. Seifert pracuje spíše se zřetelnými a jasnými slovy, bez zbytečných metafor a mluví o nám blízkých tématech s přesným vyzněním, V. Holan je oproti němu mlhavý, temnější a neurčitější.

Na základě pozorování lze říci, že jakmile básník nemluví o nám blízkých tématech jednoduchým jazykem, ztrácí pro čtenáře – zvláště pak pro posluchače – smysl. Dá se i předpokládat, že V. Holan byl pro posluchače hůře stravitelný právě z důvodu neporozumění textu. Můžeme se domnívat, že to je největší překážka ve čtení poezie obecně.

Pokračovalo se předčítáním dvou vybraných autorů z tvorby zahraniční – J. Seifert a V. Holan tvořili zhruba ve stejných letech, co se týče zahraničních autorů, nabízela se větší variace, proto byli vybráni dva autoři spolu naprosto nesouvisející – J. A. Rimbaud a W. Whitman. Zatímco J. A. Rimbaud byl prokletým básníkem a tvořil hlavně v duchu symbolismu, dekadence a impresionismu, W. Whitman se obrací do zcela odlišných sfér – v jeho díle se nevyskytuje motiv přírody, chybí i symboly či výrazné rozhořčení nad lidskou existencí, naopak civilizaci oslavuje, stejně tak opěvuje techniku, vynálezy a výdobytky nové průmyslové společnosti.

Po přečtení posledních vybraných básní se strhla diskuze o tom, jaký vztah mají k poezii posluchači. Zajímavostí je, že řada z přítomných nadnesla fakt, že dnes se s poezií pracuje mnohem méně výrazně než dříve – chybí např. chvílky s poezií, předčítání poezie v rádiích. Zdá se, že se postrádá i propagace autorských čtení v kavárnách, nočních klubech či restauracích. Lze přepokládat, že takovéto akce jsou dohledatelné a že se často uskutečňují, ovšem pro širokou veřejnost nejsou zcela přístupné.

Poezie má na čtenáře mocný citový vliv, který se dá využívat v prospěch jedince nejen v rámci poetoterapie, ale zároveň také individuálně ve volném čase. Čtení poezie může být oddechovou činností, ale i seriózním „oproštěním se“ od nepříznivých podmínek vnějšího světa – to ostatně platí pro četbu obecně.

Překvapivé bylo i následující zjištění. S poezií se, přestože poezie jako taková není nijak propagovaná či uznávaná žánr literatury, v určitých knihovnách dost často pracuje a besedy a různé poetické akce

nejsou úplnou výjimkou. Dokonce se v různých kulturně-vzdělávacích poetických akcích pro veřejnost užívají prvky poetoterapie a jiných arteterapeutických disciplín.

V praktické části bylo zjištěno, že u čtenářů seniorů se objevuje zájem o poezii a poetické akce. Připravovaná poetická beseda podle návrhu na akci podle specifik a informačních potřeb seniorů se setkala s velkým úspěchem a podle vlastních slov přisedících navnadila na další čtení poezie.

Můžeme říci, že nejvíce překvapivé bylo zmapování využití poezie v knihovnách v současné době. Knihovny s poezií pracují a nepovažují ji za zbytečný a opomenutý literární žánr a vzhledem k opakování určitých akcí a festivalů lze předpokládat, že jsou podobné poetické akce hojně navštěvovány.

Faktem je, že poezie je přesto málo propagována. U čtenářů se může objevit velký zájem o poezii, ale jen v případě, že jsou k tomu určitým způsobem navnaděni. Propagaci poezie budeme proto pokládat za nedostatečnou. Poezie se většinou nachází v nejzazší části knihovny, nebývá čtenářům „podstrkávána“ ani v knihovních novinkách. Z jistých zkušeností lze dokonce říci, že poezie je málo vydávána a v knihkupectvích není prakticky k nalezení. Proto mají čtenáři možnost se s ní setkat pouze v knihovnách, kde je jim v tom prakticky zabráněno.

URL zdroje: <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/moznosti-vyuziti-poezie-pri-praci-se-ctenarem-v>

Odkazy

[1] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4/moznosti-vyuziti-poezie-pri-praci-se-ctenarem-v>

[2] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/autori/timplova-johana>

[3] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/prohlizet-cisla/2018-rocnik-27-cislo-4>

[4] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/rubriky/trendy-v-knihovnach>

[5] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/poezie>

[6] <https://bulletinskip.skipcr.cz/vsechna-cisla/klicova-slova/verejne-knihovny>

[7] <https://ssjs-tabor.cz/>